

САНА ОЛОХ

ХААЬАТ

1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭИ ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАА
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 48 (6965)

1990 сыйл. Муус устар 17 күнү
ОПТУОРҮННҮК

Сыаната
3 харчы

Оройуоннааҕы ХХХ партийнай конференция

Информационнай иһитиннэри

1990 сыйл. муус устар 14 күнүгэр ССКП оройуоннааҕы тэрилтэтин ХХХ конференцията буолла.

Конференция күнүгэр баһыскаҕа маһык бигэргэтилиннэ.

1. ССКП райкомун 1988 сыйл. сэттиннэтин 1990 сыйл. муус устарга диэри ыһыт үлэтин отчуота. Дакылаатыт — ССКП райкомун бастакы секретара Г. М. Сысолатин.

2. Оройуоннааҕы партийнай тэрилтэ ревизионнай комиссиятын үлэтин туһунан отчуот. Дакылаатыт — ревизионнай комиссия председателэ М. Н. Мохначевская.

3. ССКП Кынн Комитетын Платформатын уонна партия саҕа Устаабын бырайыактарын туһунан.

4. ССКП оройуоннааҕы комитетын быһбардааһын.

5. Оройуоннааҕы партийнай тэрилтэ хонтуруоллуур-ревизионнай комиссиятын быһбардааһын.

6. Уобаластааҕы ХХХVI партийнай конференция делегаттарын быһбардааһын.

7. ССКП уобаластааҕы комитетын саҕа састаабыгар оройуоннааҕы партийнай тэрилтэттэн кандидатуралары туруоруу.

ССКП оройуоннааҕы комитетын 1988 сыйл. сэттиннэтин 1990 сыйл. муус устарга диэри ыһыт үлэтин уонна ССКП КК Платформатын, партия саҕа Устаабын бырайыактарын туһунан дакылааты ССКП райкомун бастакы секретара Г. М. Сысолатин отчордо.

Конференция оройуоннааҕы партийнай тэрилтэ ревизионнай комиссиятын отчуотууу дакылаатын иһиттэ. Отчуоту комиссия председателэ М. Н. Мохначевская туруорда.

Дакылааты дууллаһына тыл этилэр: А. А. Сивцев — делегат, сэрэн уонна үлэ ветераннарын оройуоннааҕы советын председателэ, Е. В. Пудов — делегат, профсоюзтар ВСДФСО оройуоннааҕы советын председателэ, С. И. Яковлев — делегат, ОАИХ советын председателэ, Е. И. Литвинов — делегат.

сэрэн уонна үлэ ветерана, Р. Р. Абрамов — делегат, педагогическай үлэ ветерана, В. Н. Соловьев — делегат, оройуон прокурора, Г. Г. Монастырев — делегат, маһы таһастыыр комбинат механика, М. М. Максимов — делегат, 13 №-дөөх СКТУ директора, И. В. Ануфриев — делегат, Эрилик Эристин аатынан совхоз арендатора, Н. И. Кандинов — делегат, «Бахсы» совхоз парткомун секретара, А. М. Славнов — делегат, Болтоно сельскэй Советын исполкомун председателэ, Г. Г. Кардашевская — делегат, Чурапчытааҕы очнай-заочнай оскуола директора, Н. П. Пономарев — делегат, Кытаанах сыахтааҕы партийнай тэрилтэтин секретара, М. М. Терютина — делегат, Мугулайлааҕы сылгыныттар совхоз комсомолун секретара, Н. Г. Михайлов — делегат, уоһаастааҕы начальнига, С. С. Ноговицын — делегат, Бахсы ситэтэ суох эрм оскуолатын начальнига, И. Н. Акимов — делегат, Эрилик Эристин аатынан совхоз директора, П. Г. Кириллин — делегат, райпотребсоюз бырайыактаһытын председателэ, У. Н. Атласова — делегат, Субуруускай аатынан совхоз парткомун урукку секретара, М. И. Велух — делегат, «Агротехснаб» предприятие начальнига, П. П. Попов — делегат, «Бахсы» совхоз Чыппыраталааҕы отделениегын управленига, Е. А. Борисов — делегат, народнай депутаттар оройуоннааҕы Советтарын исполкомун председателэ, В. Н. Коркин — делегат, Кытаанах орто оскуолатын директора, П. П. Тарасов — делегат, Эрилик Эристин аатынан совхоз Хадаарлааҕы отделениегын управленига.

Конференция ССКП райкомун отчуотун сүмүһүнэ оройуоннааҕы партийнай тэрилтэ партийнай-тэрийэр, политическай-иһэр үлэтин салгыт тусарылаах уонна оройуон социальнай, экономическай сайдыытын түрүтүтүгэ сорукарыт туһунан резолюция иһитин ССКП КК Платформатын, партия саҕа Устаабын бырайыактарын дууллаһын түмүгүнэн уурах ыһына.

ревизионнай комиссия отчуотун бигэргэттэ.

Конференция ССКП райкомун бастакы секретарын уонна хонтуруоллуур-ревизионнай комиссия председателин делегаттар кыстатат куластааһынырынан таларга быһарда.

ССКП райкомун бастакы секретарынан, райком бюротун састаабыгар кылаарын туран, Геннадий Михайлович Сысолатин быһбарда.

Оройуоннааҕы партийнай тэрилтэ хонтуруоллуур-ревизионнай комиссиятын председателин талытына конференция кыстатат куластааһыныга икки кандидатуралары — «Чурапчы» совхоз парткомун секретарынан улаһабыт, И. И. Яковлев уонна ССКП райкомун парткомун тэрийэр сибидисскай А. Р. Саргыдаев кандидатураларын кылларат. Делегаттар куластарын үлэ ортун ылан, хонтуруоллуур-ревизионнай комиссия председателини, бу комиссия састаабыгар кылаарын туран, Анатолий Романович Саргыдаев талытына.

Конференция ССКП райкомун уонна оройуоннааҕы партийнай тэрилтэ хонтуруоллуур-ревизионнай комиссиятын саҕа састаабыгар уобаластааҕы ХХХVI партийнай конференция делегаттарын быһбардааһына, ССКП уобаластааҕы комитетын саҕа састаабыгар оройуоннааҕы партийнай тэрилтэттэн этилэр кыстатат.

Конференция ССКП ХХХVIII сыйл. делегаттын быһбардааһыны ССКП райкомун бастакы секретара Г. М. Сысолатин кандидатуратын биир санаанан туруорда уонна кинини өйүүрү 11 №-дөөх партийнай уонук комитеттарыгар ытырыт таларда.

Конференция үлэтигэр ССКП уобаластааҕы комитетын иккис секретара В. П. Кудрин уонна уонсай отделение секторын сибидисскай Н. М. Адамов ытыгына кылаардылар.

Маһан оройуоннааҕы ХХХ партийнай конференция үлэтин бүтүрдэ.

ССКП райкомун саҕа састааба

Адамов Гаврил Инокентьевич
Аммосов Инокентий Николаевич
Андреев Иван Михайлович
Аржаков Алексей Романович
Борисов Егор Афанасьевич
Борисов Егор Егорович
Варламов Андрей Алексеевич
Васильев Егор Егорович
Винокуров Петр Петрович
Гермогенов Григорий Константинович
Григорьева Любовь Михайловна
Гудков Михаил Дмитриевич
Догордунов Станислав Михайлович
Дьячковский Михаил Владимирович
Ефремов Анатолий Васильевич
Захаров Афанасий Афанасьевич
Захаров Василий Васильевич
Кандинов Иван Иванович
Кириллин Петр Гаврильевич
Криспанкин Николай Николаевич
Коркин Михаил Николаевич
Коркин Николай Николаевич
Кузнецов Мария Савишна
Лукоцкий Гаврил Гаврильевич
Лыткин Василий Васильевич
Лыткин Трофим Михайлович
Макаров Михаил Иванович
Макарова Мария Нюргустовна
Макаров Петр Петрович
Максимов Алексей Михайлович
Максимов Михаил Михайлович
Митин Павел Федорович
Михайлов Николай Григорьевич
Никитин Семен Иванович
Неустров Николай Ильич
Ноговицын Сергей Сергеевич
Ноев Тимофей Васильевич
Орехова Евдокия Егоровна
Петров Егор Михайлович
Петров Семен Дмитриевич
Понсеев Николай Дмитриевич
Попов Вячеслав Егорович
Попов Егор Егорович
Попов Петр Инокентьевич
Посельская Татьяна Павловна
Птицына Агафья Семеновна
Сидов Афанасий Алексеевич
Сидорова Елизавета Алексеевна
Славнов Илья Михайлович
Смирников Виктор Викторович
Смирников Григорий Викторович
Соловьев Василий Николаевич
Софронов Афанасий Константинович
Сысолатин Геннадий Михайлович
Филиппов Аркадий Егорович
Филиппов Иван Иванович
Филиппов Михаил Петрович
Чичинаров Василий Петрович
Ядрихинский Егор Афанасьевич
Яковлев Спиридон Иванович
Яковлев Иван Иванович

Хонтуруоллуур-ревизионнай комиссия састааба

Аммосова Любовь Николаевна
Акимов Егор Егорович
Атласова Ульяна Николаевна
Дорогунова Надежда Ивановна
Дьячковский Николай Иванович
Иванов Руслан Васильевич
Иванов Василий Романович
Куликин Андрей Васильевич
Лазарева Евдокия Даниловна
Макарова Евдокия Михайловна
Михайлов Петр Николаевич
Мохначевская Михаил Николаевич
Неустров Инокентий Дмитриевич
Пермяков Афанасий Инокентьевич
Пиягина Елена Павловна
Попов Степан Алексеевич
Саргыдаев Анатолий Романович
Сергеев Семен Иванович
Тимофеев Федор Афанасьевич
Федулова Христина Петровна
Шестаков Николай Николаевич

Уобаластааҕы ХХХVI партийнай конференция делегаттара

Борисов Егор Афанасьевич
Евграфова Светлана Романовна
Кандинов Иван Иванович
Кудрин Виктор Петрович
Максимов Петр Федорович
Максимов Михаил Михайлович
Митин Павел Федорович
Сысолатин Геннадий Михайлович
Филиппов Иван Иванович

ССРС Министрдарин Советыгар

ССРС Министрдарин Совета 1990 сыйл. муус устар 29 күнүгэр, баһыбардааһына, сыйлаһа күнү муус устар 30 күнүгэр бэнидэрэниһкэ көбөрөрү, оттон 1990 сыйл. муус устар 26 күнүгэр субуотаны, ол олутар атын сыһаалаах күнү биэрэн эбэтэр ити күнү туттулаа сыһаар лаконодательствога сөп түбэһиннэрэн төлөөн туран, үлэ күнүнэн паарга быһаарылы ыһына. Ону тэҥэ ити күнү үлэбит сөбүлүннэ сыл-ахымы бэриллэр уопуһаатыгар туһааннаах төлөбүрдөрү бэрлиһи көтүлүнэр.

(ССТА).

ССКП райкомун бастакы пленума

Оройуоннааҕы ХХХ партийнай конференция талылаабыт ССКП райкомун бастакы пленума буолла.

Пленум тэрийэни бол-пуруостары барда.

Партия райкомун иккис секретарынан Тимофей Васильевич Ноев, секретарынан Агафья Семеновна Птицына талылынылар.

ССКП райкомун бюротун чыһаанырынан, конференциянан талылаабыт Г. М. Сысолатин сэрэ, быһбарданылар: Т. В. Ноев, А. С. Птицына, Е. А. Борисов, П. П. Винокуров, С. И. Никитин, П. П. Попов, А. Е. Филиппов, С. И. Яковлев.

Партия райкомун отделение сибидисскайдарынан

бигэргэтилиннэлэр: партийнай-тэрийэр үлэһэ — В. Е. Попов, идеологическай үлэһэ — Е. А. Сидорова, уонсай отделение — Г. С. Колесов.

Оройуоннааҕы «Санаа олох» хаһыат редакторынан П. И. Попов бигэргэтилиннэ.

Пленумга ССКП райкомун комиссиалара бигэргэтилиннэлэр. Партийнай-тэрийэр уонна кыды кытта үлэһэ комиссия састаабыгар кылаарылынылар: Г. М. Сысолатин (комиссия председателэ), И. М. Андреев, П. П. Винокуров, А. А. Захаров, М. М. Максимов, М. И. Макаров, В. В. Лыткин, Т. М. Лыткин, В. Е. Попов, Н. Д. Понсеев.

Т. П. Посельская, Г. В. Смирников, М. П. Филиппов. Идеологическай үлэһэ комиссия састаабыгар: А. С. Птицына (комиссия председателэ), Е. Е. Васильев, Л. М. Григорьева, М. Д. Гудков, С. М. Догордунов, М. В. Дьячковский, А. В. Ефремов, И. И. Кандинов, П. Г. Кириллин, А. А. Сивцев, Е. А. Сидорова, В. Н. Соловьев, И. И. Филиппов. Социальнай сайдыыс комиссия састаабыгар: Т. В. Ноев (комиссия председателэ), Г. И. Адамов, И. И. Аммосов, Е. Е. Борисов, А. А. Варламов, В. В. Захаров, М. Н. Коркин, И. И. Коркин, Г. Г. Лукоцкий, Н. Г. Михайлов, М. Н. Макарова, В. П. Чичинаров, С. И. Яковлев.

Партия оройуонаады аматый үлэтин сүүрүс илбөөнүн, динтэ дамыагыт, оройуонаады XX партийнай конференцияда, отчуоттуур быырадыр партийнай мунбахтарга киирбит критическэй этилэргэ олохтон XII пятилетка икки экикки сылыгар оройуон социальнай-экономическай айдымын түргэттигэ дөһиттэри түмүү, ачуоха партийнай тэрилтэлэр, хасиырдан коммунист оройуон салгыы үрдэтин буолар.

Сорох парткомнар, партбюролар секретардара быыбардамыт органнары салайыы коллегиянай органын быһымынан сылаһыттардаах тэрилтэлэр сылтаах биридии ийини үүннөрдилэр. Мырыла, Мугудай, Холтодо, Чапыр сылаһаады партийнай тэрилтэлэргэ ама калыгы икки сылга дьону партияга ылбатылар. Ол түмүгэр бу тэрилтэлэргэ коммунистар орто саастаах сыллата улаатан иһэр. Холтодо учуонка турар 36 коммунистан 23-һе пенсионер, бу тэрилтэ орто сааһа 54,2 сый, Чапырга коммунистар орто саастаах 52,4 сый, 17 коммунистан 7-ти пенсио-

ны, снэрдээх буолуу принцибын, партийнай этиини кини көстөр.

Отчуоттуур комгэ кадрдары олохсуган үлэлэтингэ, ийилэр хаачыстыбанын састааптары тупсарымыга, хаһаайынааһын саага усулуобуйатыгар кииринин специалистары производстводо орто сүүх салайар кадрдарынан үлэлэтингэ сорох үчүгэй сабадаһыннар бааллар. Специалистарга 41 киһи, ол иһингэ 12 үрдүк, 39 орто анал үөрөхтөөх табаарыстар

принциптэригэр олохсуган тэрилтэлэрин, профсоюзнай, атын да общественнай - политическай тэрилтэлэри, маассабай хамаасалары кытта бөһүөтүн сыһыаннаһыыларын олохтуур» дин этиллэр. Саага көр дөбүлэринин общественнай тэрилтэлэри кытта сыһыаннаһыы хайдах олохтоохха? Биһиги санаабытыгар общественнай тэрилтэлэргэ быыбарданан үлэлиир коммунистар оройуоннара хаһаагыт алааһа да улаатта. Профсоюзнай комсомоль-

ру ССКП райкома оройуон Советын кытта «Ылчачат—2000» программаны аһытан олохтоохтаалар.

Народнай депутаттар оройуоннаады Советтарын исполкома (райком бюротун чилиэс Е. А. Борисов) киилиэһинэ үлэлиир, олорор усулуобуйатын, социальнай - культурнай хааччыллыатын тупсарымыга, оройуон кусталдах болпуростарын быһаарымыга кээкэ үлэни ыһыт. Ол эрэри иһин диниһинэ үүннэ иһэр наадыккытын быһаарымыга уонна толорууга, комму-

Отчуоттуур кэмгэ ССКП райкома, кини бю-
рога байдаларын үлэлэ-
р быйбардаммыт пар-
тийнай активка тирээр-
малар, кинилэр активис-
таран өрө нотобууга со-
ох саалааһыннары оҥор-
дулар. Сорох ССКП рай-
комун чилиэннэрин актив-
истарын көрдөрөр биир
өлөбүрунан племумнар
эрэбиннээхтик, уолсай
дьыала кини санааны аһа-
астык көпсөтүн, чопчу-
тууллэри киллэрин бы-
ытытлыгыгар майгытыгар
ытытлыгытара буолар.
Бас биридин райком чили-
эннэри активностыгар ти-

тэтэ суох үлэлэһиннэрин
түмүгэр партийнай тари-
нар үлэ көдүүбэ, партий-
най таргылалар оруоллара
биллэрдики намытаа. Бу
итэбэс ордук Субуруускай
аатынан совхоз (т. Ата-
сова), Кара Маркс ааты-
нан совхоз (т. Шестаков),
«Агротехснаб» предприя-
тие (т. Велик) партийнай
таргылалар, о. д. а.
сыйыаннаах. Субалээн
саалааһынны, политической
саалааһынны көдүүстэх
форматын быйытыттын ту-
һаныта партийнай таргыл-
алар секретардара ахсаа-
бат болдомтолорун ууруох-
таахтар.

Бир улахан итэбэсти-
тинэн адэр комсомолстара
кытта утуунаахтык үлэ-
лээбэтэхтик буолар. Ол
түмүгэр отчуоттуур кэм-
нэ ССКП чилиэннэр кан-
дидаттар П. С. Иванов
Хадаарта, Н. И. Сергеев
Соловьевтан партияга
үүнэртэн аннаастаһылар.
ССКП саага Устабын ба-
раймагар атылларын кур-
дук, партияга ылыаһы
барытын илэстэтээди маң-
найгы сүһүөх партийнай
таргылэ быһаарар буолла-
бына, бары партийнай та-

арекднай коллективтарга
үлэлэн таһастылар. Ол
эрэри резервай кадрлар
быламиннаһынга бил-
гин да сөптөөх суолта
бариллибэт. Ордук совхоз-
тарга, таргылаларга эко-
номический, бухгалтер-
скай сулуусулар үлэлэ-
ринэн астымнат буолуу
баар. Аңардас совхозтар
уонна ОАПХ систематын
75 бухгалтердарыттан 10
эрэ кийи үрдүк үөрэхтээх,
16 экономистан 8-һа анал
экономическай үрдүк үө-
рэхтээх. Ол үрдүнэн үр-
дүк үөрэхтээх специалис-
тары бөлөмнүннэгэ
болдомто ситэтэ суох

Профсоюзнай, коллек-
скай таргылалар үлэлэри-
гэр уларыта тутуу саага
нордөбуллэри туруорар.
Кинилэр үлэ саага формал-
лары активнайдык көр-
дөбүннэрэ салгынар. Ол
эрэри, чуолгаан, профсо-
юзнай таргылалар туста-
рынан аңардас үлэлиттэр
эрэ итэриастэрин көмүс-
күүр таргылэ курдук өй-
дөбү баар буолан эрэр
длиннэниэр. Профсоюз-
най таргылаларга полити-
ческай базамэ суох кадр-
лары аттаран туруоруу
дьон өйү-санаатын буту-
һууга тириэрдэн собуу
Субуруускай аатынан сов-
хоз профсоюз презеда-

нальнай хаһайыстыбада,
быйууларын тупсаран
оҥорууга, илэлиэһинэн
өҥөлөрүнэн уонна ирүт-
тинэн хааччыйыта итэ-
рэтэр уонна нутуугулар
билигин даһаны алаһтар.
Ову Советтар таргыл-
маасабай үлэлэриттэн,
үлэлээн кэлбит депутаттар,
активистара намыһабыт-
тан да көрүөхтүүтүн сөп.
Билигин Советтар струк-
туралара уларытла. Ба-
һаарылары ылынар уон-
на олорго толорор функ-
цилар чуолкайданналар,
депутатскай корпуге санар-
дылына уонна хаачысты-
ба өтүтүн баһай да түбүс

[illegible]

Булдан ааспын отчуот туур-быыбардыыр партийнай мууннахтар ис партийнай үлөбө бочумнаах көтүтүүдөр уонна итэстөр баалларын көрдөрдүлөр, диктэ дакылааттыт. Партийнай таргылталар бойс

булар тарихтагы эң бo-
дoй дoбoдoрлaрны эрe
тoтoуу хac бнр днн кoм-
муннст aктивнoыттан
улaxан тyтyлyнтaах. Ол
эрэзн кoммуннстapы oт-
чyоттaтыл, пapтнйнaй хa-
paнтернстнкaлapын бнгeр-
тeтнн кyрдyк yлe дoбoн-
aах фopмaлaрa yмнyллaн
эрeллeр. Кызaннaх cыx-
тaаpы пapтнйнaй тeрнлeт-
тнгeр (секрeтaрy И. П.
Пoнoмaрeв) пapтбюpe пoл-
дeгнaльнaй oрган бeыы-
тнaн yлeлeбeтeрнн тy-
нyгeр кoммуннстap aкнн-
ннeтeрe нaмтaатa. Oт-
чyоттyyp - бeыбapдмы p-
муннeхaхa кoммуннстap
80 бeыpыыnnнaрa эp-
кeтннeннe yллa, нкнн
эрe кoммуннст тыл eтeтe.
Кoммуннст, oрoйyон yчy-
ннeр эдap cаkайap yлeнн-
тe В. Н. Кoркнe пapтнй-
нaй муннeхaтapгa cылдa-
pы нaдaлaаpынaн aхлeт.
Бу eпннeтннeхa cyoх бe-
ыыы, бeыннe yрyндyк тyт-
тyнyу бyoлбaтaх дyo? Cы-
лaг cыxтaаpы пapтнйнaй
тeрнлeтнн oтчyоттyyp
бeыбapдмыp муннeхaр
кoммуннстap 80 бeыpы-
ыnnнaрa, oтoн cовхoз
кoммуннстapын yонcай
муннeхaр 70 бeыpыыnn-
aрa эpэ cыpыттылар.
Пapткoм oтчyотyн дeуy-
лeтeтe. Аacып oтчyоттyyp нe-
мн кызтa тeгнeтeтeхe,
oрoйyоннaаpы пapтнйнaй
тeрнлeтнн aхeлeн oртyнeн
cылгы yчyнeрннeгe элбeх
yларыыылар кннрднлeр.
Пapтнйa кннpэччнлeрнн
cыналaаpынeгe бннр cyp-
yш кpнтepнйннeн кннн-
лeр yларытa тyтyгa aк-
ннaй cыыыnnнaрa бyoл-
лe. Cааыnnнa, cоцнaльнeй
бaлaыnnнaптыnnнa хaаp-
чaхтaаыnnн oгoнyллyбaтa.
Ол yрдyннeн yгyс пapтнй-
нaй тeрнлeтeлeргe пapтнй-
eа yчyнeрнн бнлeрднн
мeлeтeтe. Yчyнeрнн aх-
eлeн oртyнeн aбыбaатa.
Oнy тeнe нeлнн CCKП
кoнкeтeгeр кннpэччнлeр
oртo cаeстapa yлeаттa
xoлoбyр, 1989 cылгa 34.2
cыл бyoллe. Аacып нкнe
cылгa дeыe-yoт кoммy-
нaльнeй хaхaаынeытeбa
xoлбoнyтyн, cyoлy тyтaр-
oрeмyнeнyyp yчaeтaк.
ДЭС, «Якyтoдмeлнoр-
ннeя» xoлбoнyгyн. Aмнa,
Днрнн, Чyрaлчы ocyкoлa-
лapын, ннтepнaт-ocyкoлa
пapтнйнaй тeрнлeтeлeрe
бннр дa кнннн пapтнйa
ылбaтылар. «Aгpoпpoм-
cтpой», «Aгpoтeхнaб»,
oрoйyоннaаpы ннн бa-
лыыа, мaы тaгacтыыp
кoмбнaт кyрдyк элбeх

хны, снэрдэх буолуу принцип, партийнай этиканы кэлин нэстөр.

Осөтүктүүр көмгө кадр-дары олохсутан үзөл-тинге, кинилер хаачысты-банын састааптарын туп-сарымга, хаалайынаалын сага усулубубатыгар киришин специалистары произвадство орто сү-буох салаар кадрдары-нан үлэлэтиге сорох учугай садалааһынар бааллар. Специалистартан 41 киин, ол ичинэр 12 үрдүк, 29 орто анал үө-рөхтээх табаарыс тар аренднай коллективтарга үлэлэн тадыстылар. Ол эрэри резервнай кадрды-ры баламнаһынгга били-гин да сөптөөх суоата бариллибэт. Ордук совхоз-тарга, тарилталарга эко-номический, бухгалтер-ский сулууспапар үлэлэ-ринэн астыммат буолуу баар. Аңардас совхозтар уонна ОАПХ систематын 75 бухгалтердарынтан 10 эрэ киин үрдүк үөрэхтээх, 16 экономистан 8-на анал экономической үрдүк үө-рөхтээх. Ол үрдүнөн үр-дүк үөрэхтээх специалист-тары бөлөмнөһуниге болдомто ситтэ суох ууруларын бадиэтибэт буолуохха табыллпбат. Ааспыт сылга оройуон совхозтара, ОАПХ тарил-талар 12 эрэ киини стипендиялаан үрдүк үө-рөххэ мытыгылар. «Мугу-дай» совхозтан биэр да мычат үрдүк үөрэххэ киирбэтэ. Ичинниги сов-хозтар парткомпара, ди-ректордара специалиста-ры бөлөмнөһуниге нэкил-лээхтик үлэтиниллэрэ наа-да.

Специальной - политической тариаталары, маассабай тариаталары кытта быһыаннаһыны-ларын олохтуур» дииш этиллэр. Сага көр-дөбүлүрүнөн тарилталары шественной тариаталары кытта быһыаннаһыны хайдах олохтуохха? Били-ги санаабытыгар общест-венная тариаталарга бы-барданан үлэлиир комму-нистар оруоллара хаалаа-һытаалар да уаадатта. Профсоюзнай, комсомоль-ской тариаталар үлэлэри-гэр уларыта тутуу сага көрдөбүллэри туруорар. Кинилэр үлэ сага форма-ларын активнайдык көр-дөбүһүнэр салганар. Ол эрэри, чуолгаан, профсо-юзнай тариаталар түста-рынан аңардас үлэлииттэр эрэ интариастарын көмүс-күүү тариатэ курдук ой-дөбүл баар буолан эрэрэ дьинсинизар. Профсоюз-най тариаталарга полити-ческой балама суох кадр-дары аттаран туруоруу дьон өйү-санаатын буту-һууга тириэрдик собуу Субуруускай аатынан сов-хоз профкомун председа-телэ В. В. Ершов үлэтигэр көрөбүт. Кини үлэ коллективных советын тари-бинге государственной тариаталар түстарынан Сокуону көлөн улахан бутууру огоро сырмыта Партком секретарын сол буйааччы буолон туран партком үлэтигэр ханнын да көмөнү огорбото, то-торутун, совхоз салаата-та, партком ылар дыбал-ларын утарар, толорбот быраабын. Коммуни-

Народнай депутаттар оройуонаады Советтарын исполкома (райком бюро-тун чилиээ Е. А. Бори-сов) көһилиэнньэ үлэлиир, олерор усулубулатын, социальная - культурнай хааччыллытын тупса-рыпта, оройуон тастаа-лаах болпуруостарын бы-һаарыма көккө үлэни-мытты. Ол эрэри көһи-лиэнньэ үүнүп иһэр наа-дыккытын быһаарыма уонна толорууга, комму-нальная хаалайыстыбар, боһулэлэтари тупсаран огорууга, көһилиэнньэни өгөлөрүнөн уонна ирти-нинэн хааччийыма итэ-дэстэр уонна көтүтүүлэр билигин даҕаны арбактар. Ону Советтар тариар-маассабай үлэлэриттан үлэлээн көлбөт Депутаттар антинаастара камыһабыт-тан да көрүөхпутүн сой. Билигин Советтар струк-туралара уларыта. Бы-һаарынылары ытынар уон-на олерор толорор функ-циялар чуолкайданналар, депутатская коруте санар-дылыма уонна хаачысты-ба өртүгүн балай да тубу-ста. Онон сага талмалы-быт оройуон Совета (Г. М. Сысолатин Е. А. Бо-рисов) оройуон террито-рилтыгар советской со-куоннар олохо кириэллэ-рин ситийлээхтээх, оройуон социальная-экономической сайдыытыгар Мыйыаппы-быт программалары олох-хо индэлэрини быһаччы тариһахтаах.

Оройуонга идеологи-ческой үлэ сүрүн хайыста-

Партийнай кадрлар бэлэмизэһингэ улахан болсомто ууруллар. Отуостуур кэмнэ үрдүкү партийнай оскюоланы А. А. Захаров, Г. И. Адымов, А. Р. Саргыдаев, И. И. Яковлев, Е. Е. Борисов бүтүрдилэр. Быйыл Е. Е. Окоронова, М. Н. Макарова бүтүрэхтэрэ. Е. А. Борисов, Т. В. Новев кэтэхтэн үөрөнэ сылдьаллар. Быйыл А. Т. Ногонцын, С. И. Яковлев партийнай үөрэххэ багытталар.

Эдэр коммунистары ССКП райкомун аппаратыгар үлэлэтэн салайар кадр быһылытынан үүннэрингэ быһаарыах улаабытылына. ССКП райкомун инструктордарынан үлэстэбэт В. Н. Соловьев оройуон прокуратуранан, В. Ф. Посельский ис дьыала отделын начальнигы политическай үлэстэ солбуулааччынан аныаһылар, М. В. Дьячковская, М. Н. Макарова уонна райкомот бастаагы секретара И. М. Андросов партком секретардарынан, П. Н. Мишкин Чурапчы сельской Советын исполкомун председателин таһылынылар. Итиннатан да эдэр кадрдары райком аппаратыгар илгитүүрөтүн салгыах, ол кинилэр салайааччы быһылытынан үүнүллэрингэр үчүгэй усулуобуйа буолуола.

СССР Усталбын бйра-
йагтар «партия демокра-
тия уонна социальная
снэрдээх буолуу при-
нциплэрин тутуу бары
общественной куустэри
хмэтэ бииргэ үлэллэр-
политическай бииргэ үлэ-
лээһин уонна партнерство,
айы коруууу лахсыйа

ру ССКП райкома оро-
дуон Советын кытта «Ыч-
чат—2000» программаны
ыргатан окургохтактар.

Народный депутаттар оройуоннаары Советтарын исполкома (райком) бюрутун чилиээт. Е. А. Борисов) кинилэрини үлэлтир, олерар усулуобуйатын, социальнай - културалык хааччыллыгын тупсарырга, оройуон тусталах боппурдустарын быһаарырга көмкө үлэни ыытта. Ол эрэри кинилэрини үүннү иһэр ила-дыһытын быһаарырга уонна толорууга, комму-нальнай хабалыытыбар, бөһүөлэктэри тупсаран оҕорууга, кинилэрини өҥөлөрүн уонна ирчи-иниэн хааччылыыга итэ-рээстэр уонна көтүтүүлэр билигин даҕаны албаттар. Ону Советтар тэриппар-массабай үлэлэриттэн, үлэлээн кэлбит депутаттар антипарастара намыһагыт-тан да көрүүхпүтүн сөп. Билигин Советтар струк-туралара уларыда. Бы-һаарылыгы ыһыар уон-на олору толорор функ-цилар чуолкайданнар, депутатский корпус сөм-мөһүн уонна хаачысты-ба өртүннү баай да тубу-ста. Ону саҕа таһыла-быт оройуон Совета (Г. М. Сысолатин, Е. А. Бо-рисов) оройуон террито-рийтыгар советский со-куоннар олоххо кинирэл-лэрин ситиһээхтэх, оройуон социальнай-экономической сайдыытыгар Мыйынны-быт программалары олох-хо кинилэрин быһаччы тэриппээхтэх.

Оройлунга идеологи-
ческий үлэ сүрүн хайыста-
ларыгар, райном идеоло-
гическый үлэс, от-
делын үлэтин этикин, ны-
матын тупсарырга аас-
пыт конференциянан та-
дыллыбыт идеологическый
комисси (председатель
А. С. Птицына) албохто-
мону омордо. Ол эрээр
программалар, идеоло-
гическый үлэс, отдел иде-
изингар үлэтин хайыска-
ларынан садалаанынар
бааларын үрдүнү, рай-
ном секретара А. С. Пти-
цына, отдел сабыдисеай,
райном чилинэ Е. А. Си-
порова ыһылдыбыт
тупсарыгар.

Оддөл партном секр-
тардарыгар, МСНТ секр-
тардарыгар, Райном чи-
лээнэригэр идеологичес-
най үлэни сангалыи तरी-
ингэр, райном ылыммат
программаларын, уураах-
тарын олоххо инлэлэринг
сөптөөх ырдэбили түрүөт
бата.

Партия билигин түрүндө
бар көрбөүлөрүгө со-
тубуздун ичине ошону деген
көзөгүгө ичине алаар
ошолдугу «Дың» жи-
тан» программасы 1989 жыл-
лаахка СССР районо-
лун пленуму бигергетин
11 билин. Пленум кенеште
программаны олохко кил-
лээр смалтау бары пар-
тийнай тәртіплер, үл-
(Салгычтар 2)

(Нийтин 2-е стр. көр).

коллективтар бэйэлэригэр быһаан онгостон үлэни ытталлар. Ол эрэри ону олоххо киллэрингэ мнэстага утумнаах үлэ суох. Бу боппуруска хас да тэригэ салайааччыларын отчуоттарыны ийиттибит. Оттон дьыала күүтүлүбүтүн курдук тэтиннээх сорустук нийин днаки сыраыйбат.

Биллэрин курдук, оройуон сарсыттыга — оркуола. Дээ ол нийин улахан болломтону оркуола үлэтигэр дьыла көргөн, обидеи — носты кыттытыгар ууруохтаахпыт.

Билигин хас биридди оркуола сага идеяларын ырыткан огорууга, үөрөнөөччүлэр дьозурдарын сайыннарыы ыһымалары, көрдөөһүгэ улахан кыах бариллына. Оройуонга айымнылаахтык, сагааны көрдөөн үлэтигэр учууталлар элбээбиттэрин үөрэх оройуоннаады салаатын уонна педагогическай коллективтар үлэлэрин бири боччумнаах түмүгүн курдук сыаналыахха сөп. Ол эрэри уобатар-интер үлэ бастыт опытын тарбатыы өссө да ситэтэ суох.

Билигин сүрүн соруктугунан хас оркуола, нэһилээк айыы быһыстала суох үөрэхтээһин эрэ буолбакка, быһыстала суох идеянай-политическай, эстетическай уонна сизер-майгы өртүнөн ийитин — үөрөтүн бири уобсай нэһим систематын олохтообун буолар. Ол ийитинэн, бастатан, оркуола директордарын хаһаайыстыбанын үлэтин төһө кыалларынан босхолууру кинилэр уонна сарсыттыга партинай тарилталар педколлективка сабыдыллааһын нарын биридиннэн коммунистар негүө ыгытары ситиинэххэ. Ийикинэн, учууталлар авторитеттарын үрдэтигэ, ону тэҥэ кинилэри моральной уонна материалнай өртүнөн хааччыныта утумнаах үлэни ыттар эбээһинэстээхпит. Усүһүнэн, оройуоннаады уонна сельскай Советтар интэр үлэбэ, үөрэх тарилталарын сэрэ, культура уонна спорт, эргин уонна до-руобуйа харыстабылын тарилталарга, ону тэҥэ төрөппүттэр дьин дьыалада биригэ үлэлээһинэрин тарийалларга калда. Үөрэ-нээччилэр ортолоругар буруйу огоруу улааппыта дьиксинини үөсүэтэр. Маны сэрэ оркуолаарга бытархай уоруу, оёо оёо-ну кырбааһына, арыгыны ийин түбэлтэлэрэ таһаарыла тураллар. Бала-һылына ордуу интернат-оскуолада (Н. Н. Кала-шев). Диринг орто оркуо-лалыгар (Е. М. Петров) мөлтөх.

Оройуон тарилталарэ уонна совхозтар рабочай-дары бөлөмнээһингэ СПТУ-ну ситэ туһаммат-тарыы туһунан үгүстэ аталлар. Оркуолалар учу-лищеда мөлтөх оболору ыттар практиккалар сал-данар. Оттон үчүгэй база-лаах училищелар нидуст-риянай техникумлар стутустарын ылан эрал-лар. Билигин эмнэ онно дуулуһуохтаахпыт.

Детсадтар, дьааһылалар, оркуолалар, культура дьыаларэ олус эрэлдээр, тэтиннэ. Ол оёону ийити боппуруостарыгар эбиги ыарахаттары үөсүэ-тэр. Маныаха оройуон коммунистарын, олохтоох-торун сизэрдэх туруорсуу-

ларын республика туһаан-наах органнара ситэ өйөөбөттөр.

Оёону дьыла көргөтүгэ ийити, дьону кытта үлэ-бэ бири сүрүн форманан олорор сиринэн үлэ буо-лар. Ааспыт сымла бу үлэни Мугудай, Волтоно, Хадаар нэһиликтэрэ ку-һаана суох тарийаллар, үлэ сага формаларын бу-лууга опыт да баланча мунуулуна. Маныа ула-хан болломто оёону, ыч-чаты дьыла көргөтүгэ ийити, пенсионердары, дьыла хаһаайналарын, об-щественнай үлэбэ тардыы-га, ыал ыалга, дьон дьон-го сыһамнаһылыгыгар ууруллар. Бу үлэ-ни депутатскай үлэни кытта дьүөрэлээни ытты-ны олохтоохтор сөһкө ту-руорсаллар. Дьон олорор сиринэн үлэни тарийи-кени формаларын сангар-дыыга, байытыыга парти-най тарилталар оруол-лара намыһах. Райком идеологическай үлэбэ от-дела (Е. А. Сидорова) опыты тарбатыыга ситэтэ суох үлэлээтэ.

Идеологическай үлэ сү-рүн хаһыскалариттан биридэстэринэн үлэиттэ-ри марксистскай, ленин-скай үөрэхтээһин буолар. Оройуонга үөрэтин са-ка формаларын көрдө-һүн салганар. Ол курдук, райкомга теория боппу-руостарыгар, уларыта ту-гуу проблемаларыгар са-лайааччыларга аһан ийик политическай кулуун тар-иллэн үлэтигэр. Бири кэ-рэхсөөр саралаһыһыһан партил райкомун чилиэ-нэртээ уонна апарат үлэиттэриттэн сивозной пропагандистары сүүмэ-рээ үлэлэттин, кинилэр негүө поллит-үөрэх оркуо-лаларыгар быһаччы кеме-ну огоруу буолла.

Ол эрэри политичес-кай уонна экономическай үөрэти тарийин билигин көрдөбүдэ эппэттээбэт. Занятелар идеянай-тео-ретическай таһымнара намыһах. Пропагандистар, истээччилэр аналлаах ли-тератураны ниги — толгон үөрөннөттөр, үөрэх про-грамматэ үкүгүр тутуһу-лубат. Пропагандистар са-ка методиканы мөлтөхтүк байылыһаллар, көрдөрөн үөрөтөр кособеһелары, тех-ническэй средстволары туһамматтар, үөрөтөр те-малары олобу, коллектив үлэтин кытта сибээстэ-бэттэр.

Политическай, экономи-ческай үөрэти тарийи-гэ партинай тарилталар принципнальнай ирдэбили туруорбаттар. Пропаган-дистары отчуоттатын суо-бун тэҥэ, итэстэри туо-ратар чопчу дьаһаллар оёоһуллубаттар. Быһы-гы үөрэх дьылыгар ула-хан хаалымы экономи-ческай үөрэххэ Эрлик Эрстиги аатынан совхоз-ка (директор Н. Н. Аммо-сов), партинай үөрэххэ Чакырга (секретарь М. Р. Сысолятин), дьыа-уот, коммунальнай хаһаайыс-тыба холбоһугар (секре-тарь Н. П. Синцев) та-һаардылар. Үөрэх фор-малынайдык ыттыллыта ордуу ыччанка сабыдмал-лаата. Дирингэ, Хатылы-га баар политклубтартан ураты бири да ыччат тап-таан сымдар кулууба суох. ССКП райкомун политическай сырдатыыга кабинета пропагандистар үлэлэрин опытын түмү-үн уонна тарбатыынан ситэтэ суох дьаарыктанар. Бу дьыаланы бюро ий-

лиэбэ, райком секретара А. С. Птицына ийити-гэр кыһан ылыбата.

Дақылаатчыт ийити-тэн салгыы кыһыл мунуулар үлэлэригэр тохтоото. Ийи-ни партинай, профсоюз-най тарилталар сүрүннээ-бэттэр. Кыһыл мунуу-тар кыстык ыдыларыгар совхозтарга барыларыгар көрнөтэ үлэлээбэттэр.

Ыччаты, үлэиттэри ба-һыаннай — патриотическай ийити-гэ оройуоннаады во-енкомат (В. С. Триппин), ДОСААФ райкома (С. Д. Макаров) ситэтэ суох үлэ-ни ытталлар. Оройуонга сулууспага барыан ийи-нээди саастаах ыччаты кытта үлэ сүһүбэр тур-бата. Оройуон орто оркуо-лаларыгар, СПТУ-га оёо-лору байыаннай дьыалада үөрөтүн туруга быстар мөлтөх. Партил националь-най политикатын олоххо киллэрингэ оройуоннаады партинай тарилтэ ийи-гэр ханык соруктар ту-ралларый? Бастатан, бу боппуруска хас биридди партинай тарилтэ мнэ-стээди усулуобуйада сөп түбөһүннэрэн практиче-скай дьаһаллар быһаан-нарын онгостон үлэни тар-ийэ наадалаах. Интерна-циональнай ийити боппу-руоһа — бу билин күнэ-тэ, ийити-тин, өйбүтү-санаабыты арарбакка дьаарыктанар боппу-руоспут буолуохтаах.

Ийикинэн, оёолорбут, ыччаттарбыт, олохтоох нэһилиэнньэ сага тылы-лар, культураныгар, ис-кусствотыгар, фольклору-гар харыстабыллаахтык сыһамнаһалларын, оёону, ыччаты ниги-гэ көрүөт сөһнэрин, үгүлэрин, өһүн көһөннорун, оёуо-руйаларын мнэтик туһа-нары, төрөөбүт сирэ, ара-табарыстарга, атын омук-тар культураныгар, тылларыгар ытыктабылы, тапталы ийити сити-инэхтээхпит.

Усүһүнэн, сахалар на-ция быһыстынан хаалыах-пытын баһарар буоллах-пытына, бэйэбит айыла-бытын, төрөөбүт-үөскээ-бит сирбитин харыстыыр тымыкка ыччаты ийитэх-тээхпит. Ууну, тыны, си-ри, салгыны, тыһыар тыһынаады харыстааһын, национальнай баайы-дуо-лу, айылданы арааччы-лааһын политикатын кыа-мааскада, хас биридди кини өйүгэр-санаатыгар ийэр гына тизэрин биһи-ги, коммунистар, ытык нэспит буолар.

Төрдүһүнэн, Нерюнгри нуораты кытта нэһин уо-та-күөһэ мөлтөөн эрэр шефтанымбитигэр сага, сөһүн формалары булар сорук турар.

Васининан, Чуралчы оройуонун колхозтарын хоту оройуоннарга нүүс өртүнэн көһөрүү туһунан обком бюротун 1942 с. уураадын, онно тахсыбыт материалнай хоромунуу төлөтөр, көһүүгэ сымды-быттарга чөпчөтүннэри олохтоон турар, көтүртэ-ринэхтээхпит.

Салгыы дақылаатчыт ветераннар уонна дьахтал-лар оройуоннаады совет-тарын (А. А. Синцев, Л. Д. Варашкова) үлэлэри-гэр тохтоото. Бу общес-веннай тарилталар пар-тийнай тарилталарга ак-тивнай көмөлөһөөччүлэри-нэн буолаллар дьин бэ-лиэтээтэ.

Оройуонга обществен-най бэрээдэк боппуруоһу-гар олус уустук быһы-майгы үөскээтэ. Ол ийин

партия райкомун V пле-нумугар буруйу огоруу-ну утары охсуһууга уонна общественнай бэрээдэги бөдөрөгүтүгэ партинай тарилталар соруктары дууһулаһыллыбитэ. Аһын сүһүөх партинай тарил-талар, сельскай Совет-тар бу боппуруоһу күн-нээди контурулга ыла-бахтарын түмүгэр мнэ-стээ ийтер-өйдөтөр, сэрэ-тэр үлэ мөлтөх. Быһыл оройуонга 1980 сыл бас-такы иварталын кытта тэһинээтэххэ буруйу огоруу 2 төгүл, сөһуоннай саастарын ситэ ийик оёо-лору буруйу огорууларга 5 бырыһыанынан, ийик-тээн бараан буруйу огоруу 10 бырыһыанынан улаа-хтэ. Оёоһуллубут буруй баара-суога 72 бырыһы-на арылыһа. Бу өртүнэн дьыала туруга ордуу Эр-лик Эрстиги аатынан (партком секретара С. И. Нийитин), «Мындааһы» (Т. М. Лытвин), Карл Маркс аатынан (Н. И. Шестаков), «Чурапчы» (И. И. Яковлев) совхоз-тарга уонна Нуотара учаастатар мөлтөх.

Нэһиликтэргэ ДНД-лар, табаарыстыы суут-тар, оперативнай этэрэ-тэр күүстэрэ билигин да ситэ туһамаллыбат. Бу-руйу огоруоччулар үлэ-лиир коллективтарыгар эппитиннэи сүкпэтэр. Партинай, общественнай тарилталар, хаһаайысты-балар бэйэлэрин үлэтир коллективтарыгар дьон олорор сирдэринэн ийтер, буруйу огорууну сэрэтэр үлэни сүһүбэр туруора ийитэр. Общественнай бэрээдэги харыстааһына үлэиттэр активностарын үрдэтэр чопчу дьаһаллары ыһымматылар. Ис дьыала отдела (коммунист В. В. Аржанов) уураах-тары толорууга көһүү-нүк сыһамнаһар.

Оройуоннаады «Сага олох» хаһыат редакцията, кини радиопроформация от-дела (П. И. Попов) ба-лачча активнайдык үлэ-лээн эраллар. Ол эрэри ха-һыат страциалларыгар са-нааны, бастыгы олохтоо-һуну дьаныардаахтык сырдатты, уларыта тутуу бастакы түмүктэрин били-тиннэри ийин ситэтэ суох. Сагааны ыһылэрит рабочайдар, специалистар хаһыат негүө бэйэлэрин үлэлэрин сырдаттыларын, санааны атаһаһыларын тарийи көһөтүлүбэт. Үлэиттэртэн кинирбит эйилэри мнэстээ сыл-дьан быһаарыы, онно са-лайааччыларан парти-най тарилталар негүө мыйтымын туруоруу си-тэтэ суох. Билигин да ха-һыат критическай сүру-йууларыгар суһаллык дьаһал ылбана, оло-ру туоратыыга бытаары-лары таһаарар салайаач-чылар өссө да аһыада суохтар. Хаһыат тарийэр уонна ийтер оруолун сал-гыы үрдэтэри ССКП рай-комун сага састааба хаач-чылаах тустан.

Партийнай тарилталар политическай үлэлэрэ РСФСР, Саха АССР уо-на олохтоох Советтар на-роднай депутаттарыны бы-бардарыгар көһүнэ. Бы-бардар сир аһын эри-дэхси үрдүн тэрээһинээх-тик бардылар дьин этэр кыах суох. Депутатка кандидатынан туруорулу-бут сорох коммунистар баллотировкаларын бири-бэттэр. Арылаах, Кы-лаанах, Хайахсыт парти-най тарилталарэ (секре-тардар П. П. Белыева, Н. П. Пономарева, Н. К. Ос-нов) депутатка кандидат-

тары туруорууну даһаны, кинилэри агитациялааһы-ны даһаны ситэтэ суох ыһымптырын түмүгэр сельскай Советтарга на-роднай депутаттарынан 1-2 эрэ коммунист талы-лыһа. Ийи-гэ гынан бу Советтарга партинай бо-лөхтөр кыһан тарийи-бэттэр. Бу партил рай-комун, партинай тарил-талар быһбар ийиннээди үлэлэрин улахан итэһи-и. Билин Советтары ийи-нэргэ үлэлиир коммунист-тар негүө салайааххаах сорукпут бу нэһиликтэ-ргэ туолбат туруктаһа.

Ийикс улахан итэһи-нэн көрүөт итэһилин олус аһыах рабочай уонна ыч-чат ылбта буолар. Ол курдук, оройуон Советын депутаттарын ортотугар 4 эрэ рабочай, 30-гар дьирэ саастаах 2 эрэ кини баар. Ыччаттан туруоруллубут депутатка кандидатта-ны агитациялааһына ИВСКЛС райкома (И. М. Андреев) дьин-чачы толкуйдамыт политичес-кай үлэни ыһыппата, дьин-гэр, комсомол райкомд олорон биридэ. Оттон Эр-лик Эрстиги аатынан совхоз комсомо (секре-тарь М. М. Данилов) ком-сомолентарга, ыччаттарга тирээдирэн ыһытты үлэтин түмүгэр совхоз террито-риятыгар баар 4 сельскай Советтарга 30-гар дьирэ саастаах 15 кини, ИВСКЛС 11 чилиэннэрэ депутаттарынан талылы-нылар. Хопторо сельскай Советын уонна исполко-мун председателэрин быһбардарыгар сессия ий-инэ комсомол быһбар-дааччылары кытта элбэ-хтик үлэлээн, ыччаты өйүүр, ыччат кыһалды-тын өйдүүр салайааччылар та-лылалларын ситэтэ. Бу — үчүгэй холобур.

Усүһүнэн, ССКП рай-кома, кини отделара сельскай Советтарга делу-такка, кандидаттары ту-руорууга мнэстээди парти-най тарилталарга сөп-төөх көһөнү огорбөтөхтө-рун түмүгэр Арылаахха, Чакырга биридди да уо-курукка альтернатива ту-руоруллубата. Хайахсык-на, Мугудайга 2-лин уоку-рунна альтернатива баар. Олохтоох Советтар бы-бардарыгар альтернатив-най төрүккэ депутаттары талыны көһөтүн парти-най тарилталар улахан со-руктарынан буолуохтаах.

Төрдүһүнэн, ааспыт быһбардарга сорох түгүн-нэргэ агитация тэҥэ суох буолла, сорох инициати-най болөхтөр утары кан-дидаттар достонстволары-ны түһэрэ сатаабыттар. Сороһор өйдөспөт буо-луу түгүннэрэ тахсыла-лаатылар. Холобур, Саха АССР народнай депутат-тарыны быһбардарыгар 103, 104 №№-дээх уоку-руктарга, ССКП райко-мун кызг ыгырыһылаах бюротун субэлээһиннэрэ бюро чилиэннэрэ Н. Н. Аммосов, Е. А. Борисов ыһымматаларта парти-най принципкэ сөбө суох. Биллэн турар, кинилэрэ конституционнай быраап-тары толору туһанар кыах бариллытэ. Ол эрэри маннаах кинилэрэ бюро позициянан салай-тарбатылар. Альтернатива быһбардарга баар буо-луохтаах. Ол — олох көр-дөбүлэ. Ону тарийи — би-лиги ийиттэ. Маныаха ра-бочайдар, орто сүһүөх са-лайар надрдар ортолорут-тан депутаттар талыллы-ларыгар усулуобуйаны үөсүтүн — партил райко-хун, кини бюротун, пар-тийнай тарилталар дьо-һуһулаах соруктары. Калар

өртүгэр бу итэһэстэри булгуччулаахтык учуот-туур наада.

Нэһилиэнньэни куль-турнай хааччылымын ту-сарыы ССКП райкомун бюротун, райсовет испол-комун уонна республика Культурада министерствотын коллегиятын холбо-буктаах мунуһахтарыгар аһан-иһинэн көрүлүбү-тэ. Ол клубнай тарил-талар материалнай-тех-ническэй базаларын бөдөр-өгүтүүгэ биллэр-көстөр оруоллаһа. Ону тэҥэ үр-дүк уонна анал орто үө-рэхтээх специалистарынан оройуон клубнай тарил-таларын 90 бырыһыанна-ра хааччылыһылар. Били-гин культура үлэиттэри, сүрүннээн, ыһа участан-тарга тийбэттэр. Уча-састар олохтоохторо кин-нэни, концерттарын, библиотеканын хааччы-лыһылар мөлтөх. Ийик-нэни, сыһамнаһы тар-ийин үлэиттэр көрдө-бүлэригэр өссө да эппи-тээбэт. Райсовет испол-комуну культурада от-делын сибээсиссэй, ком-мунист С. И. Яковлев үлэ-форматын байытыыга, на-роднай коллективтары тар-ийиһа, уус-уран само-деятельноһи сайыннары-та итэһэстээхтин: үлэлээ-тэ.

1986 сыл муус устар ыйга партил райкомун бюротунан XII пятилетка-да доруобуйа харыстабы-лыгар «Доруобуйа» дьин кэллм программа бири-гэтиллибитэ. Ол ийтинэн үлэ балачча кытылыһ-на, Холобур, Карл Маркс аатынан, Субуруускай патынал совхозтарга ба-һыһа стациондарда, Ха-йахсыкка, Мындааһыга амбулаториялар үлэбэ ийирдилаар. Мугудайга ам-булатория дьинэ бүтэн эрэр. Эмп тарилталарын үлэтигэр совхозтар ди-ректордара В. П. Чичи-гиннов, А. В. Ефремов, И. И. Филиппов куһааһа суохтук көмөлөһөллөр. Эмп үлэиттэрин сыра-лаах үлэлэрин түмүгэр оёо өлүүтэ аччаата, саһа-рар ыарыы, дисентери, ис сыстыганнаах ыарыы-лара ийин төгүл айылла-тылар. Ол гынан бараан нэһилиэнньэни барытын диспансеризациялааһын, флюорографиянан хаабы сыл аһсын кыһытарбат. Улаатан эрэр оёолор до-руобуйаларын турута диксиннэрэр, хас 6-с улаатан эрэр оёо ханын эмэ хроническай ыары-лаах.

Салгыы дақылаанкэ оройуон сорох хааччылар тарилталарын үлэлэрэ ах-тылыһа.

Оройуон 2000 сылга дьирэ социальнай-эконо-мическай сайдытын про-грамматын олоххо киллэ-рингэ капиталнай угуу-лартан уонна мөлтөх ма-териальнай — техническэй хааччылыһытан тутулу-ккаах үтүс харгыстар баал-лар. Ону учуоттаан, пар-тия райкома сүрүн бо-лөмтотун оройуонга ту-гуу индустриятын сайы-нарыыга уураар, Быһыл «Мындааһы» совхоз, «Агропромстрой» МПМК уонна «Агротехснаб» предприятие бытархай блоктары огорор сыах-та. Барыллаан аарыллаан, ий-илэр сыл устата 800 тыһ. бытархай блоктары уонна 1 мөл. усулуобуйа ийи-тиннэни огоруохтара.

Пятилетка 4 сымдыгар 30 мөл. 466 тыһ. солк. (Бүтүүтүн 4 стр. көр).

